

1.sz. MELLÉKLET

ENERGIAPOLITIKA

■ SZAKÉRTŐI KONCEPCIÓ

HOSSZÚTÁVÚ NEMZETI ENERGIA STRATÉGIA ALAPJAI,
JAVASLATOK A JÖVŐRE NÉZVE

■ SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNYEK, JAVASLATOK

„MAGYARORSZÁG ENERGIAPOLITIKÁJA 2007-2020”
című GKM által közreadott anyagról.

2008. augusztus

ENERGIA SZAKÉRTŐI IRODA

A HOSSZÚTÁVÚ NEMZETI ENERGIA STRATÉGIA ALAPJAI, JAVASLATOK A JÖVŐRE NÉZVE.

DEKLARÁCIÓ

A XXI. század energiapolitikáját alapvetően a tudomány fogja meghatározni.

A termelés, szállítás, elosztás területén új szempontok, új tudományos eredmények kerülnek előtérbe. Ezek a ma még pontosan nem ismert változások megnehezítik, bizonytalaná teszik a hosszútávú energiapolitikai koncepció megalkotását. A kockázatok csökkentése megköveteli az alternatívák sokaságának vizsgálatát, kombinatív hatásainak elemzését.

Középpontba a fenntartható fejlődés, a környezetvédelem, a biztonságos és minőségi követelményeknek egyaránt megfelelő, fogyasztócentrikus energiaszolgáltatás kerül.

Fokozott szerepet játszik majd az Európai Unió területén egyre erősödő civil szervezetek kezdeményezése.

A „**Jog az energiához**” mozgalom a legmagasabb jogforrás, az alkotmány szintjén kívánja az állami kötelezettség és felelősség kérdését szabályozni. **Ezzel az állam szerepvállalását az energiaellátás terén új megvilágításba helyezi.**

Mindezek figyelembevételével a nemzeti energiastratégia alapjai, irányelvei, kulcsszavai az alábbi vázlat mentén kifejtve kerülhetnek meghatározásra.

- 1. Magyarország energetikai helyzetének új szempontú, tudományos értékelése.**
- 2. Forrás-oldali lehetőségek – fogyasztói energia-mérleg strukturák.**
  - 2.1 Településszintű fogyasztói igény elemzés és befolyásolás lehetőségei.**
  - 2.2 Energiatakarékosság-energiahatékonyság „mint forrás-elem”**
  - 2.3 Forrás szerkezet: rendszerszintű nagy erőművek, lokális szintű fogyasztói-önkormányzati és egyéb helyi érdekeltsgű erőművek.**
  - 2.4 .Hagyományos-megújuló-újszerű forrásoldali lehetőség, alapenergiahordozó strukturák.**
- 3. Elosztási-szolgáltatási rendszerek, szervezetek értékelése, elemzése és fő stratégiai irányok kijelölése, megerősítése.**
- 4. Az állami-önkormányzati tulajdonosi érdekeltsg és szerepvállalás, valamint a magántőke hosszútávú új energiapolitikai célokat szolgáló együttműködése.**
- 5. Rendszerszintű törvényi és egyéb szabályozások hatásainak elemzése, különös tekintettel a deklarációban rögzítettekre, valamint a liberalizáció, a piaci viszonyok, az árszabályozás és az információs rendszerek működési feltételeinek értékelésére.**

Nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy a vázlat szinte valamennyi pontjának megfelelő tanulmányok, elemzések már ma is rendelkezésre állnak.

Az új nemzeti energiapolitika kialakításához a jelenlegi helyzet áttekintése és stratégiai távlatú kiterjesztése, új szempontok figyelembevétele, továbbá az energiapolitikát irányítók aktív és elkötelezett szerepvállalása szükséges.

Nélkülözhetetlen lesz széleskörű szakértői, tudományos egyesületi és civil érdekvédő szervezetek, szakszervezetek közreműködése, hogy létrejöhessen az elvárásoknak megfelelő nemzeti energiastratégia.

Előzetesen azonban néhány alapvető kérdésben meg kell születni annak a politikai-szakmai döntésnek, mely a továbbiakban nem képezheti vita tárgyát.

Mindenek előtt meg kell határozni az állami szerepvállalás hatásterületeit.

Az állam, mint tulajdonos: Az energetika területén az állami tulajdon túlzott leépítése előre nem látható súlyos problémákhoz vezetett.

A megjelenő nagy multinacionális cégek erőszakos profitérvényesítő törekvései igen erős monopolisztikus törekvésekkel párosulva veszélyeztetik az állam általános gazdaságpolitikai céljainak megvalósítását, az energiaellátás biztonságát.

Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján megállapítható, hogy az energetika területén „a piac minenhatósága” nem képes a megváltozott elvárásoknak, új szempontokkal kiegészült érdekeket egyaránt szolgáló, a környezetet védő, folyamatos és biztonságos fogyasztói elvárásnak megfelelni.

Az állam, tehát mint tulajdonos nem vonulhat ki az energiaszektor területéről. Piaccgazdasági viszonyok között a tulajdonosi jogosítványok képezik a legerősebb befolyásolási lehetőséget, ezért erről az állam nem mondhat le.

Ellenkezőleg, törekedni kell arra, hogy a tulajdonosi szerkezet az állam és az önkormányzatok aktívabb részvétele mellett, paci eszközök felhasználásával változzon meg. Legyen döntő súlya a nemzeti tulajdonrésznek, különösen a természetes monopóliumokat képező nyomvonalas létesítmények területén működő gáz- és villamosenergiaszolgáltató társaságok körében.

Az állam, mint szabályozó: a mindenkori kormánynak, az országgyűlés törvényalkotó funkcióján keresztül biztosítani kell a nemzeti érdekeket szolgáló, az EU direktíváknak megfelelő törvények megalkotását és a végrehajtás feltételeinek megteremtését.

Biztosítani kell az egyenlő elbírálást az állami és a magántulajdon között.

Megengedhetetlen az a gyakorlat, mely az árszabályozás területén az elmúlt tíz év során Magyarországon kialakult.

Biztosítani kell a Magyar Energia Hivatal teljes függetlenségét, a költségárányos árak érvényrejutását, a sokszereplős energiarendszerben az úgynevezett engedélyesek jogainak és kötelezettségeinek szigorú betartását, megfelelő szankciók alkalmazását.

Megengedhetetlen, hogy a magyar energiarendszer részeként multinacionális cégek zártkörű részvénytársaságokat hozzanak létre, ezek megakadályozása érdekében sürgős törvényi szabályozásra van szükség.

Az állam, mint érdekvédő: a magyar nemzeti érdekek, a fogyasztói és munkavállalói érdekek összehangolt biztosítása céljából az állam szerepe az Európai Unió keretei között, különösen az energiaszolgáltatás terén új szerepkörrel gazdagodik.

Nagy hibát követ el az a kormány, mely figyelmen kívül hagyja azokat a változásokat, melyek világszerte és Európában is egyre erősebben felszínre kerülnek az energiaellátás területén.

Azok az államok járnak el helyesen, ahol a hosszútávú energiapolitika a fenntartható gazdasági fejlődést, a környezetvédelmet, és a foglalkoztatáspolitikát egyaránt szolgálja.

Olyan fogyasztócentrikus fejlesztéspolitikát kell az elkövetkező időszakban megvalósítani, melyek mindezeknek megfelelnek.

A fogyasztói érdekek érvényesítését és védelmét a vonatkozó törvényi szabályozások korszerűsítésével szükséges fokozni.

Az érdekvédő civil szervezetek, szakszervezetek, szakmai egyesületek működését új, államilag garantált normatív támogatással kell biztosítani. Az energetika területén az ellenőrzés kiterjesztését nevesített érdekvédő szervezetek bevonásával, felügyelő bizottsági részvétellel is meg kell erősíteni.

Az információk szabad áramlását pedig minden eszközzel elő kell segíteni. Üzleti titokra való hivatkozással ne legyen lehetősége egyetlen energetikai társaságnak sem az adatszolgáltatást megtagadni. Versenypiaci körülmények között egy-egy fogyasztói ellátására vonatkozó konkrét szerződés képezhet ugyan üzleti titkot, de fogyasztói csoportok adathalmaza már nem.

Meggyőződésünk, hogy a magyar energiapolitika nem nélkülözheti az érdekvédelmi tevékenység korszerűsítését, a fogyasztócentrikus fejlesztéspolitika előtérbe helyezését.

Világjelenség, hogy a fogyasztói ellátás alapszinten, a települések szintjén kerül elsődlegesen megoldásra, ez határozza meg a helyi fejlesztések előtérbe helyezését, a hatékony és decentralizált energiagazdálkodási és energiatakarékosági követelmények megvalósítását.

Őszintén reméljük, hogy az új magyar energiapolitika mindezeknek figyelembevételével kerül megalkotásra és megfelelő szakmai vita lefolytatását követően kerül kihirdetésre.

2006. február 09.

Energia Szakértői Iroda

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNYEK, JAVASLATOK

A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium által közreadott „**MAGYARORSZÁG ENERGIAPOLITIKÁJA 2007-2020**” alapvetően téves koncepcióra épül. /2007.június/

A bevezetés nagyon pontosan kifejezésre juttatja azt a „zűrzavart”, mely később kifejtésre kerül az egyes fejezetekben.

A célmegfogalmazás alapvetően téves, pusztán „szóvirágok” szintjén érvényesül a **fogyasztói érdekvédelem**, miközben **ez az elsőrendű CÉL**.

Ez pedig kizárólag akkor teljesíthető, ha az adott ország nemzeti érdeke érvényesül, és így jön létre a **biztonságos, folyamatos a minőségi követelményeknek megfelelő környezetbarát**, egyúttal a **legkisebb költség elvét** követő energia ellátás.

A nemzeti preferenciákra alapozott energiapolitika kialakítása megköveteli, hogy a Európai Unió erőterében a PIAC és az ÁLLAM szerepe új értelmezést nyerjen, ahogyan ez számos európai országban már megfigyelhető.

Ezzel szemben a szóban forgó anyag az alábbiakat rögzíti:

„A jövőben az állami szerepvállalás az energetikában alapvetően két területre irányulhat, egyfelől **az energiapiaci modell kialakítása** és bevezetése, annak közvetett eszközökkel való irányítása és folyamatos korrekciójára, másfelől a nemzeti energiapiac külső, **nemzetközi feltételeinek alakítására.**”

Ez a „csodamondat” a magyar államot piacszervezéssel bízva meg, sőt ezzel kapcsolatban a nemzetközi feltételek alakítását is feladatává teszi.

Köztudott, hogy az állam szerepe ennél sokoldalúbb. Az energiapolitika területén pedig egyesek kötelező a „**szabályozó állam**” mellett a „**tulajdonosi állam**” meghatározó jelenlétéről határozott, pontos definíciót adni.

Európa szerte erősödik az állam szerepének fokozása, a piaci hatások kilengéseinek mérséklése a biztonság fokozása érdekében.

Ez legerősebben Franciaországban figyelhető meg, de tapasztalható Németországban, Olaszországban, Spanyolországban, Hollandiában, ahol a nemzeti kormányok összehangolt érdekérvényesítést gyakorolnak a határokon átnyúló piaci monopóliumokkal szemben.

A tervezetben olvasható magyar energiapolitika ezzel szemben így összegzi az elérendő célt és eszközrendszert:

„A kitűzött célok eléréséhez szükséges eszközrendszer megválasztása során a piaci kudarcok felszámolása érdekében elsősorban a teljes piaci liberalizáció megvalósítására kell törekedni”

A várható piaci kudarcokat tehát a teljes piaci liberalizációval kell „gyógyítani”.

Ez olyan fokú „piaci vakság”, mely egyszerűen értelmezhetetlen, de előrevetíti azt a súlyos zavart, mely a magyar energiarendszereket fenyegeti. Mindezt alátámasztja a következő kiemelés:

„A piaci alapokra helyezett energiapolitika nem vállalhatja magára, hogy a piaci szereplők számára részletes programot nyújtson.”

Ellenkezőleg, meggyőződésünk, hogy a nemzeti energiapolitika részletes programját a piaci szereplők számára követendő, kötelező irányelvként, direktívaként kell kezelni.

Egyébként a „piaci alapokra” helyezett energiapolitika zsákutcás megoldást eredményez, ugyanis a fejlesztések pusztán piaci alapon nem biztosíthatók.

Az állam szerepe itt döntő fontosságú, a stratégiai célok megfogalmazása elengedhetetlen az energetikai fejlesztések terén.

Meggyőződésünk, hogy a nemzeti energiapolitika megfogalmazása során az állam tulajdonosi szerepe kiemelt fontosságot kell, hogy nyerjen. **Egyértelművé kell tenni, hogy a piaci verseny és az állam stabilizáló szerepe csakis együtt érvényesülhet, mert csak így biztosítható a fogyasztók zavartalan és folyamatos energiaellátása.**

Az a modell, amelyet az országgyűlés az új villamosenergia törvény keretei között rögzített, súlyos zavarokat idéz elő, bizonytalan környezetet teremt és beláthatatlan áremelkedéshez vezethet.

Ezt a „profit-vezérelt” modellt az állam fokozott szerepvállalásával szükséges és lehetséges működő képessé formálni.

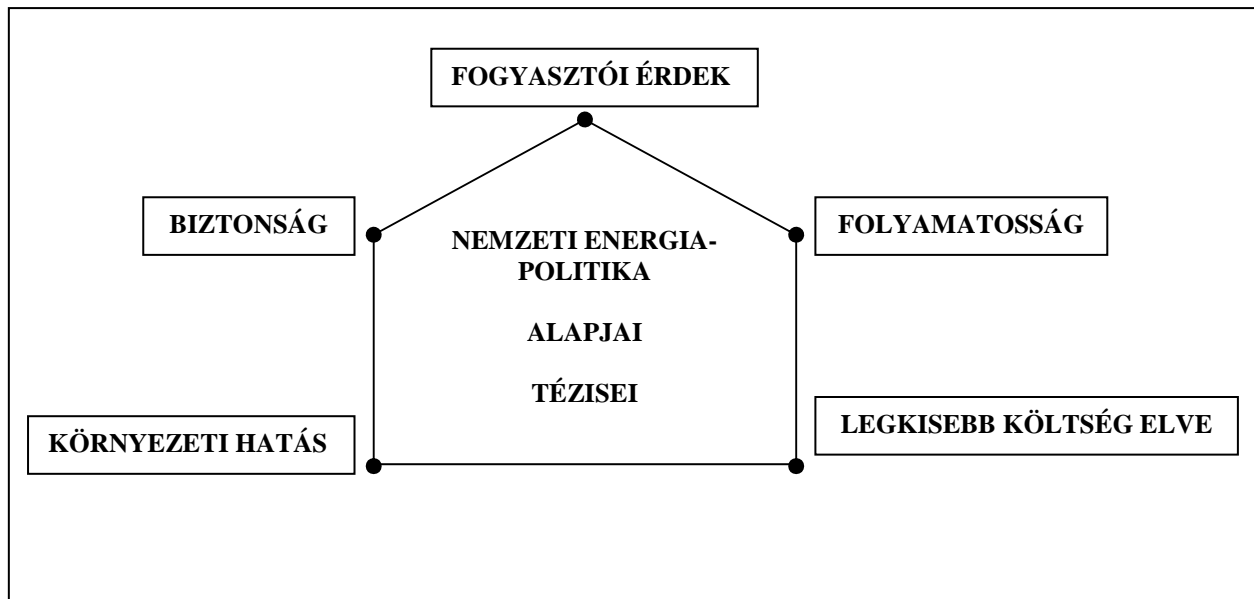
Modell korrekcióra van tehát szükség, melyet az új nemzeti energiapolitika keretei között kell biztosítani.

Az alábbiakban erre kívánunk javaslatot tenni, egyúttal néhány nagyon fontos energiapolitikai célkitűzést rögzítünk rövid, tézisszerű megfogalmazással.

Nemzeti energiapolitika alapjait helyesen akkor lehet meghatározni, ha az első és legfontosabb célkitűzésként a FOGYASZTÓI ÉRDEK érvényesítését deklaráljuk.

Olyan nemzeti **energiapolitikai-ház** megalkotásáról van tehát szó, mely egyértelműen kifejezésre juttatja a fő célkitűzést, a fogyasztók biztonságos, folyamatos, környezetbarát és a legkisebb költség elvének egyaránt megfelelő energiaellátást.

NEMZETI ENERGIAPOLITIKAI HÁZ

Meggyőződésünk, hogy az a modell, mely ennek szellemében kerül megalkotásra, jó alapot teremt a fenntartható fejlődés számára, egyúttal biztosítja Magyarország hosszú távú nemzeti érdekeinek érvényesítését, a kialakuló félben lévő európai energiapolitikához történő kapcsolódást.

A magyar nemzeti érdek érvényesítése azt jelenti, hogy az állam és a mindenkori kormány hatékony és aktív részvételével megteremtődnek a magyar fogyasztók biztonságos energiaellátásának hosszú távú feltételei.

Újra kell tehát gondolni az állam szerepvállalását, azokat a szervezeti, tárgyi, technikai feltételeket, melyek a XXI.század elején rendelkezésre állnak.

Az állami szerepvállalás mellett az energiarendszerekre vonatkozó műszaki változások, új lehetőségek, fejlesztési adottságok összehangolt áttekintése szintén nélkülözhetetlen követelmény.

Az energiapolitika megalkotása során felelni kell arra a kérdésre, hogy az ország milyen alapenergiahordozókkal rendelkezik? Ezek kutatása, kitermelése hol tart, milyen gazdasági feltételek között optimalizálható?

Megvalósítható-e az energiarendszerek regionális szinten történő lokális működtetése? Milyen műszaki-gazdasági intézkedések szükségesek ezek létrehozásához?

A megújuló energiaforrások hazai potenciálja, az újszerű lehetőségek és adottságok számbavétele a környezetvédelmi követelmények, a mezőgazdasági „energia termékek” hasznosítása, vidékfejlesztés és munkahely teremtés az energetikai húzóágazat segítségével. Mindezek elengedhetetlen részét képezik az új energiapolitika tézisrendszerének.

Az alábbiakban kifejtett javaslataink arra irányulnak, hogy ezek a kiemelt fontosságú kérdések tézisek formájában kerüljenek rögzítésre és ezek képezzék a nemzeti energiapolitika alapjait:

1. Az állam, mint tulajdonos nem vonulhat ki az energiaszektor területéről.

A piacgazdasági viszonyok között a tulajdonosi jogosítványok képezik a legerősebb befolyásolási lehetőséget, ezért erről az állam nem mondhat le.

Az állam, mint tulajdonos az energetika területén jelentős osztalékjövedelemre tehet szert, mely az állami bevételek összetételét kedvező irányba módosíthatja. Biztosítani kell az egyenlő elbírálást az állami és magántulajdon között.

2. Az állam mint szabályozó.

A mindenkori kormánynak az országgyűlés törvényalkotó funkcióján keresztül biztosítani kell a nemzeti érdekeket szolgáló megfelelő törvények megalkotását és végrehajtási feltételeinek megteremtését.

3. Magyar Energia Hivatal függetlenségének biztosítása.

Költségárányos árak érvényre juttatása, és ellenőrzése. A sokszereplős energiarendszerben az úgynevezett engedélyesek jogainak és kötelezettségeinek szigorú betartása, megfelelő szankciók alkalmazása nagyfokú függetlenséget igényel.

4. Energetika területén működő társaságok, engedélyköteles tevékenységek működési formái.

Az energetika területén úgynevezett engedélyköteles tevékenység **nyilvános részvénytársaság** keretei között legyen biztosítható.

Megengedhetetlen, hogy a magyar energiarendszer részeként multinacionális cégek zártkörű részvénytársaságokat hozzanak létre és tőzsdei szereplésüket felfüggeszék. Ezek megakadályozása érdekében sürgős törvényi szabályozásra, törvénymódosításra van szükség.

Biztosítani kell azt is, hogy az energetika területén tevékenykedő cégek tőzsdei szereplőkké váljanak, tulajdonosi lehetőséget teremtve a hazai befektetők (állami tulajdon szerzés, nyugdíjpénztár, önkormányzatok, egyéb kisbefektetők stb.) számára.

5. Energetikai rendszerek fejlesztéspolitikájának műszaki-gazdasági kérdései.

A nemzeti energiapolitikai koncepció megalkotása során alapvető fontosságú rögzíteni a következő kérdésekre vonatkozó választ, elsősorban a villamosenergia rendszerekre vonatkozóan.

5.1. Nemzetközi hálózati kapcsolatok, országos alaphálózat, regionális-helyi lokális hálózatok összehangolt fejlesztése. Erőmű fejlesztési koncepciók.

A kérdés megválaszolásához nélkülözhetetlen lesz Magyarország valamennyi település energetikai térképének elkészítése.

Ez lehetővé teszi Magyarország energetikai helyzetének új szempontú elemzését.

Az alaperőművek fejlesztését össze kell hangolni a hazai alapenergiahordozók rendelkezésre állásával

Nagy valószínűséggel már most megállapítható, hogy a hazai lignitvagyon és a most kutatás alatt álló urán-érc képezi az erőműfejlesztés számottevő hazai lehetőségeit.

Az erőműfejlesztések másik irányát a lokális, helyi erőművek létrehozása képezheti.

Az energiamérlegek elkészítése egyúttal lehetővé teszi a fejlesztési igények és lehetőségek mérlegelését, lokális energiaellátó rendszerek kialakítását, egy-egy település (régió) önálló energia-telep létrehozását.

Így érvényesülhet igazán a szinergia hatás, mely az adott régióra, településre legjellemzőbb, a helyi adottságokat figyelembevevő alapenergiahordozókra épít:

- mezőgazdasági energetikai termékek,
- település (régió) hulladék energetika,
- szélenergia
- napenergia
- geotermikus energia
- egyéb, gazdaságosan rendelkezésre álló forrás.

Az energiahordozók kombinációja képes egy olyan optimális működő energia-telepet kiszolgálni, mely a település energia igényének túlnyomó többségét a legkisebb hálózati veszteség mellett, kedvező árszínvonalon képes biztosítani.

Ez a fejlesztési irány képes a leghatékonyabban érvényre juttatni az energiatakarékossági követelményeket, melyeket mint „forrás-elem” vesz számításba.

Meggyőződésünk, hogy az alaperőművek fejlesztését össze kell hangolni a fenti elképzelés szerint létesíthető lokális (régió) szintű erőművekkel.

Az elemzéseket a legkisebb költség elvének alkalmazásával szükséges végrehajtani.

5.2. Fejlesztéspolitika gazdasági alapjai

Állami-önkormányzati tulajdonosi érdekelttség, és szerepvállalás, valamint a magántőke hosszú távú új energiapolitikai célokat szolgáló együttműködése képezheti a különböző konzorciumokat és a szükséges pénzügyi alapokat.

6. Regionális Energia Központok létrehozása

Az energiaellátás, energiatakarékosság és energiahatékonyság megvalósítását elősegítő operatív tevékenységet folytató, szervezési, gazdálkodási tanácsadó szervezet létrehozása régióként indokolt és szükséges.

Ennek keretei között célszerű létrehozni és működtetni a **Fogyasztói Információs Irodát**, mely a fogyasztóvédelem civil kontroll szerepét hivatott ellátni.

Meggyőződésünk, hogy a magyar energiapolitika nem nélkülözheti az érdekvédelmi tevékenység korszerűsítését, a fogyasztó centrikus fejlesztéspolitika előtérbe helyezését.

Világjelenség, hogy a fogyasztói ellátás alapszinten, a települések szintjén kerül elsődleges megoldásra, ez határozza meg a helyi fejlesztések előtérbe helyezését, a hatékony és decentralizált energiagazdálkodási és energiatakarékossági követelmények megvalósítását.

ÖSSZEFOGLALÓ JAVASLAT

Alapvető fontosságúnak tartjuk, hogy a **nemzeti energiapolitika-házát** csak szisztematikusan kimunkált tézisek gyűjteménye képes a XXI. század követelményeinek megfelelően létrehozni.

A tézis gyűjtemény képezi tehát az alapot, tekintsük ezt az összeállítást – miként e tárgyban eddig megjelent és közzétett anyagokat – olyan szöveggyűjteményének, melyek ezt a célt szolgálják.

Széleskörű, érdemi, szakmai vita lefolytatására van tehát szükség, melyben a kormányzati szervezetnek eltökéltséget kell tanúsítani a civil szervezet, a szakszervezetek, a szakmai érdekvédő és szakértői szervezetek bevonására.

Elfogadhatatlan a zártkörű, „kávéházi – kerekasztal” díjköteles rendezvénysorozata, ez nem minősíthető érdekegyeztetésnek

Szakmai konzultációkra, egyes fontos tézisek külön konferencia kereti között lefolytatott egyeztetésére, nyílt vitájára van szükség, erre alkalmas konferenciatermek díjmentes igénybevétele mellett.

Energia Szakértői Iroda
2007.07.03.

Végszó:

Az országgyűlés megfogalmazta és 40/2008.(IV.17) Országgyűlési határozatával kihirdette a 2008-2020 közötti időszakra vonatkozó új energiapolitikát: 1-11 pontban foglalja össze az általános célokat, melynek centrumában a piac és az Európai Unió elvárásai kiemelkedő helyet kaptak. Mindezek elfogadhatatlanok.

A kormány részére 20 témacsoportot nevesít, mely az előbbi 11 pontban foglaltak végrehajtását hivatott elősegíteni.

A sok „szóvirág” és általános megfogalmazás mellett egy konkrét elképzelés kiemelését érdemel: **„a kormány kezdje meg az új atomerőművi kapacitásokra vonatkozó döntés-előkészítő munkát”.**

Az országgyűlési határozat nagy hiányossága, hogy nem teremtette meg a nemzeti érdekek primátusát, és annak következetes vállalását.

Nincs semmiféle kapcsolódási pont a Nemzeti Fejlesztési Terv 2007-2013 közötti időszakra, vonatkozó operatív programokhoz, erről említést sem tesz.

2008. augusztus 01.